

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI SOGLIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOHKENT PEDIATRIYA TIBBIYOT INSTITUTI

Рўйхатга олинди:

№ MMO

2023 йил “4” январ

Соғлиқни сақлаш вазирлиги

2023 йил 4 январ

дастур тасдиқлаш рўйхати
билан тасдиқланди

Билим соҳаси « Соғлиқни сақлаш »

“БОЛАЛАРДА КРИТИК ҲОЛАТЛАР ИНТЕНСИВ ТЕРАПИЯСИ
ХУСУСИЯТЛАРИ ” МАВЗУСИДА
МАЛАКА ОШИРИШ КУРСИ
ЎҚУВ ДАСТУРИ

(Ўқиш ҳажми – 72 кредит)

TOHKENT - 2023

Тузувчилар :

ТошПТИ Анестезиология ва реаниматология, болалар анестезиология ва реаниматологияси кафедраси мудири т.ф.д., профессор Э.А.Сатвалдиева.

Анестезиология ва реаниматология, болалар анестезиология ва реаниматологияси кафедраси доцентлари: т.ф.д. Юсупов А.С., Маматқуллов И.Б., ва ассистентлар: ТолиповМ.Г., Хайдаров М,Б.

Такризчи :

ТХМРМ болалар анестезиология ва интенсив терапияси кафедраси профессори Х.Н.Мухиддинова

Ўқув дастури Тошкент педиатрия тиббиёт институтининг Марказий услубий Кенгашида кўриб чиқилган

« 22 » ~~сентябрь~~ 2022 й баённома № 4

Ўқув дастури Тошкент педиатрия тиббиёт институтининг Илмий Кенгашида кўриб чиқилган

« 26 » ~~сентябрь~~ 2022 й баённома № 6

Кенгаш раиси _____ Даминов Б.Т.

Ўқув дастури ССВ хузуридаги узлуксиз касбий таълим муассасалараро Кенгашда кўриб чиқилган ва тасдиқланган

« _____ » _____ 202__ й баённома № _____

Кенгаш котиби _____
имзо _____ Ф.И.Ш.

1.КИРИШ

Анестезиология ва реанимация, болалар анестезиологияси ва реанимацияси фани асосий қонун ва қоидалари беморни операцион травмадан химоялаш, критик ҳолатларда ҳаёт учун зарур бўлган аъзолар функцияларини тиклаш, бошқариш ва ушлаб туриш.

Амалиётда қўлланиладиган бу принциплар ўз навбатида умумий анестезиология ва реаниматология принципларидан кескин фарқ қилади. Бу специфик усуллар айниқса болаларда ва катта ёшдаги беморларда қўлланиладиган анестезия ва реанимация усуллари уларнинг анатомио-физиологик хусусиятлари билан боғлиқ. Ўқув дастур намунавий дастур асосида тузилган бўлиб, ўқитиш мақсади ва вазифаларини аниқлабгина қолмасдан, балки уларни билимга талабини, амалиётда қўллашни ҳам ўргатади. Ишчи дастурда замонвий ўқитиш технологияси билан анатомио-физиологик хусусиятларини билган ҳолда фан бўйича талабалар билим даражасини ошириш ва назорат қилиш кўриб чиқилади.

Ўқув дастурининг долзарблиги амалиётга асосланган ва муаммоларга йўналтирилган ёндошув асосида амалий тиббий ёрдамнинг замонвий эҳтиёжларидан келиб чиқиб, ўқув материаллари ва жараёнлар Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш тизимининг ва мутахассисликнинг ўзига хос касбий эҳтиёжларига қаратилган.

Дастур асосий ва энг янги адабиётлардан, чет эл олимларининг таржима қилинган адабиётларидан, миллий ва жаҳон стандартлари асосида тузилган меъёрий ҳужжатлардан, шу билан бир қаторда, бирламчи тиббий-санитария ёрдами доирасидаги меъёрий ҳужжатлар асосида тузилди. Булар қуйидагилардир:

2019-2022 йилларда касалликлар профилактикаси, аҳолининг соғлом турмуш тарзини қўллаб-қувватлаш ва жисмоний фаоллиги даражасини ошириш Концепцияси;

2019-2022 йилларда касалликлар профилактикаси, аҳолининг соғлом турмуш тарзини қўллаб-қувватлаш ва жисмоний фаоллиги даражасини ошириш чора-тадбирлари Дастури;

Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 29 августдаги “2015-2020 йиллар даврида Ўзбекистон Республикаси аҳолисининг соғлом овқатланишини таъминлаш бўйича комплекс чора-тадбирлари тўғрисида”ги 251-сон қарори;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 29 августдаги “Ўзбекистон Республикаси аҳолисининг соғлом овқатланишини таъминлаш Концепцияси ва чора-тадбирлар комплексини тасдиқлаш тўғрисида”ги 251-сонли қарорлари

Ўзбекистон Республикаси Президенининг 2018 йил 7 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-5590-сонли Фармони;

Ўзбекистон Республикаси Президенининг 2019 йил 6 майдаги “Тиббиёт ва фармацевтика таълими ва илм-фани тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4310-сонли Қарори;

ЎзР ВМнинг 27.09.2017 йилдаги № 769-сонли “Тиббий кадрлар тайёрлаш тизимини янада чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори;

ЎзР ВМнинг 13.09.2017 йилдаги №718-сонли “БТСЕ муассасаларида тиббий хизматлар сифатини яхшилашга, ўтказилаётган профилактика тадбирларининг самарадорлиги учун масъулиятни оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ги қарори;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 06.05.2019 йилдаги “Тиббиёт ва фармацевтика таълими ва илм фани тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4310 ва 07.04.2020 йилдаги “Тиббиёт-санитария соҳасида кадрларни тайёрлаш ва узлуксиз касбий ривожлантиришнинг мутлақо янги тизимини жорий этиш чора-тадбирлари

тўғрисида”ги ПҚ-4666-сонли қарори, ССВ лигининг 15.06.2020 йилдаги “Тиббий - санитария ва фармацевтика кадрларининг узлуксиз малакасини ошириш тизимини ташкил этиш бўйича меъёрий хужжатларни янада такомиллаштириш тўғрисида” ги 160 буйруғи.

1.1. Мақсад: Бирламчи бўғинда фаолият кўрсатаётган шифокорларни фанни ўқитишдан мақсад - критик ҳолатларда бола организмнинг ҳаётий зарур аъзолари ва системалари функциясининг бузилиши этиопатогенези, диагностикаси билан таништириш, бола ҳаётига хавф солувчи ҳолатларда даво чора-тадбирларини танлаш

1.2. Вазифалар:

1. Соғлиқни сақлаш бирламчи звеноси ва тез тиббий ёрдам хизмати ҳамда критик шароитларида ЖССТ томонидан ишлаб чиқилган протоколлар асосида АГ, ҚД, НЕ, ЮҚТЕ, шок ва комаларни эрта ташхислаш, замонавий даволаш стандартлари асосида олиб бориш принципларини ўргатиш;
2. Мустақил реанимация ёрдами, шифохонагача ва шифохонада интенсив ёрдам кўрсатишга ўргатиш;
3. Критик ҳолатларда ёрдам кўрсатиш замонавий лаборатор ва инструментал текшириш натижаларини таҳлил қилиши;
4. Патологик синдромлар ривожланишининг этиопатогенетик факторларини билиш;
5. Терминал ҳолатларда беморнинг оғирлик даражасини баҳолаш;
6. Интенсив терапия усулларини ўтказиш каби кўникмаларни ўзлаштириш;

1.3. Таълим олувчилар контингенти: Стационар шароитида ишлаётган анестезиолог-реаниматологлар ҳамда интенсив терапия бўлимида фаолият юритаётган реаниматолог шифокорлар.

1.4. Ўқув дастурини ўзлаштира олиш учун зарур бўлган тингловчи компетенцияси.

Тингловчилар болалар критик ҳолатларида ёндош касалликларининг эпидемиологияси, этиологик ва таҳдид омиллари, патогенезининг замонавий теорияси, таснифи, кечишининг клиник вариантлари, ташхислаш учун ўтказиладиган инструментал текширишларни билишлари лозим.

1.5. Дастурнинг долзарблиги

Тиббиётни замонавий талаб даражасида ислоҳ қилишда рақобатбардош анестезиолог ва реаниматолог мутахассисларга бўлган талаб ошиб бормоқда. Шу туфайли ўқув дастурида анестезиолог ва реаниматолог шифокорларни шу кун талаби даражасида тайёрлаш учун катта аҳамият берилган. Педиатрияда интенсив даво, анестезиология ва реанимация, интенсив терапия билан битта клиник фаннинг бир-бири билан боғлиқ бўлган бўлимидир. У анестезиология ва реанимациямутахассислигининг таркибий қисми бўлиб, замонавий қарашлар бўйича оператив муолажа билан боғлиқ бўлган ҳаётий муҳим аъзолар фаолиятини ўрганиш ва бошқаришни таъминлашга йўналтирилган. Саломатлик ва тиббий статистика институтининг маълумотларига кўра, кейинги йилларда умумий касалланиш тузилмасида нафас олиш аъзолари, юрак қон-томир касалликлари, ошқозон-ичак тракти касалликлари, эндокрин тизимлар касалликлари етакчи ўринни эгаллаб келмоқда.

Шу туфайли ўқув дастурида шифокорларни шу кун талаби даражасида реанимацион ёрдам вақтида иккиламчи ёки хамроҳ касаллиги бор беморларга алоҳида

катта аҳамият берилган. Бугунги кунга келиб малакатимизда соғлом жамият қуриш учун, иқтисодиётни бозор тамойиллари асосида ислоҳ қилишда рақобатбардош болалар анестезиолог ва реаниматолог мутахассисларига бўлган талаб ошиб бормокда.

Шундай қилиб, юқоридаги вазиятдан келиб чиқиб ва ижтимоий- иқтисодий омилларни ҳисобга олган ҳолда, педиатрияда терминал ҳолатларнинг уч босқичли таснифи, ўпка-юрак реанимациясини ўтказиш кетма-кетлиги, ABC қадамлари билан танишиш, босқичлари ва даволаш хусусиятлари, клиник ўлим диагностикаси, краниоцеребрал гипотермия усули билан танишиш, юрак-ўпка ва мия реанимацияси (шифохона ва шифохонагача босқичлари), ЎСВ, юрак билвосита массажи, медикаментоз даво, дефибрилляция, реанимация ўтказишга кўрсатма ва қарши кўрсатма, критик ҳолатларда полиорган етишмовчилиги хавф-хатари, асоратларини билиш энг долзарб муаммолардан биридир.

1.5. Дастур ҳажми. Мазкур дастур давомийлиги 2 ҳафта 72 соат бўлиб, 72 кредитдан иборат.

1.6. Ўқиш шакли. Мазкур дастур ишдан тўлиқ ажралган ҳолда ўтказилади.

1.7. Машғулотларни ўтиш тартиби. Машғулотлар соат 9.00 дан 14.00 гача масофавий тарзда бўлиб ўтади. Кунига 6 соат тушлик танаффус билан ҳар 2 академик соатли (90 дақиқа) машғулотдан сўнг 10 дақиқалик танаффус.

1.8. Малака оширишдан сўнг бериладиган ҳужжат:

Цикл якунида тингловчиларга якуний имтихонни муваффақиятли топширгандан сўнг, тегишли намунадаги сертификат топширилади.

2. Режалаштириладиган таълим натижалари

2.1 Цикл якунида тингловчилар қуйидаги компетенцияларга эга бўлиши керак:

Умумий компетенциялар:

- абстракт фикрлаш, таҳлил, синтез қилиш қобилияти;
- ностандарт вазиятларда ҳаракат қилиш қобилияти, қабул қилинган қарорлар учун ижтимоий ва ахлоқий жавобгарликни ҳис этиши;
- фавқулодда вазиятларда биринчи ёрдам методларидан, ҳимоя усулларидан фойдаланишга тайёргарлик;
- реанимация ўтказиш вақтида касалликлар асосий клиник белгиларини эрта аниқлаш, қўлланиладиган жиҳозларни ишлаш принциплари ва хавф омиллари, диагностиканинг замонавий усулларини;
- реанимация ёрдамини барқарор ўтказиш схемалари, уларни профилактикаси;
- Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлигининг анестезиология ва реанимация хизматига тегишли буйруқ ва норматив ҳужжатлари тўғрисида кўникмаларга эга бўлиши;

Касбий компетенциялар:

- Болаларда ҳар-хил аппаратураларни қўллаб, нафас йўллари ўтказувчанлигини таъминлаш, интубация қилиш ва дориларни дозалашни (ёш ва вазн бўйича) таъминлаган ҳолда болаларда операциядан кейинги даврда оғриқсизлантиришни ўтказиш;

- Умумий ёки маҳаллий анестезия остида тўғри ларингоскопия усулида, кўр-кўрона оғиз ва бурун йўллари орқали трахеяни интубациялаш;
- Ўмров ости венаси ва бўйинтурук веналарини катетерлаш;
- ЎСВ, ҳаётий муҳим аъзолар функцияларини мониторинг қилиш ва парваришда аппаратуралардан фойдаланиш ва хавфсизлик қоидаларига риоя қилиш;
- Ўпка сунъий вентиляцияси ва беморларни кузатиш учун мўлжалланган аппаратлардан фойдаланиш кўникмаларига эга бўлиш;
- Ниқоб билан ўпкани мажбурий вентиляциясини амалга ошириш, миорелаксантларсиз ёки миорелаксантларни юбориш асносида трахеяни интубациясини амалга ошириш, ўпка сунъий вентиляциясини қўлда ва респираторлар ёрдамида ўтказиш;
- Реанимация ва интенсив терапия (ОРИТ) бўлими тузилиши ҳақида тасаввурга эга бўлиш;
- Реанимация ва интенсив терапия (ОРИТ) бўлимига беморларни госпитализациясига кўрсатмалар ва қарши кўрсатмаларни билиши;
- Реанимация ва анестезиология бўлимида санитар-гигиеник тартиб ишларини билиши;
- Бола организми анатоми – физиологик хусусиятларини билиши.
- Болаларда синдромли терапия ўтказиш.
- Гипертермик синдромда интенсив терапия.
- Талваса синдромида интенсив терапия
- Ўткир жигар ва буйрак етишмовчилигида интенсив терапия.
- Ўткир захарланишларда интенсив терапия.

3. Дастур мазмуни:

**“Болаларда критик ҳолатлар интенсив терапияси хусусиятлари ” мавзусида
малака ошириш дастури бўйича
ЎҚУВ РЕЖА**

№	Модуль, бўлим ва мавзулар номи	Кредит 72	Аудитория машғулоти			Аттестация
			Маъруза	Амалий йўналишдаги машғулотлар		
				Амалий машғулот	Семинар	
1.	Болалар критик ҳолатларида интенсив терапия хусусиятлари	72	12	56		2
1.1.	Терминал ҳолатлар ва клиник ўлим. Юрак- ўпка реанимацияси. Постреанимацион касаллик	6		6		

1.2.	Коматоз ҳолатлар. Кома ҳолатларни қиёсий ташхислаш. Кома оғирлик даражасини аниқлаш. Глазго шкаласи	6	2	4		
1.3.	Шок ҳолатлари. Шок ҳолатида инфузия-трансфузия терапия ўтказиш хусусиятлари. Айланаётган қон ҳажмини (АҚХ) аниқлаш	6	2	4		
1.4.	Ўткир нафас етишмовчилиги. Гипоксия турлари. Ўпка сунъий вентилляцияси (ЎСВ), режимлари Ўткир юрак етишмовчилиги (ЎЮЕ) таснифи, ЎЮЕ да инфузион терапия хусусиятлари	6		6		
1.5.	Ўткир буйрак ва жигар етишмовчилиги. Ривожланиш патофизиологияси. Интенсив терапия усуллари	6		4		
1.6.	Тизимли яллиғланишга жавоб синдроми (ССВО). Сепсис, сепсис синдром, септик шок, мултиорганлар дисфункцияси синдроми	6	2	4		
1.7.	Томир ичида қоннинг тарқоқ ивиши синдроми. Клиникаси диагностика ва интенсив терапияси.	6		6		
1.8.	Инфекцион-токсик шок (Нейротоксикоз. Энцефалитик синдром). Нейротоксикоз. Мия шишида интенсив терапия.	6	2	4		
1.9.	Ўткир буйрак етишмовчилигида гемолитико-уремик синдром. Синдром Гассера. Ўткир жигар етишмовчилиги. Рея синдроми.	6		4		

1.10.	Асоратланган бош мия жарохатларида апаллик синдром. Кома ҳолатлари.	6	2	6		
1.11.	Гипертермик синдромини этиопатогенетик хусусиятлари, клиникаси, диагностика ва интенсив терапияси. Хавфли гипертермия (Омбретан синдроми).	6	2	4		
1.12.	Талваса синдромини этиопатогенетик хусусиятлари, клиникаси, талваса хуружлари турлари, диагностика ва интенсив терапияси.	6		4		
	Якуний аттестация					2
	Жами	72	12	56		4

Ўқув модули якунида тингловчи билиши лозим:

Болаларда реанимация ёрдами вақтида касалликларни асосий клиник белгиларини эрта аниқлаш, қўлланиладиган жиҳозларни ишлаш принциплари ва хавф омиллари, диагностиканинг замонавий усуллари, реанимация ёрдамини барқарор ўтказиш тузилмалари, уларнинг профилактикаси. Болаларда реанимация ўтказишда асосий хусусиятлар яъни, амалий кўникмаларга услубий ёндашув ҳамда илмий дунёқарашини шакллантиришга асосланган назарий кўникмаларни билиши. Терминал ҳолатлар ва таснифи. Терминал ҳолатларда беморнинг аҳолини оғирлигини баҳолаш. Болалар организмида нафас ва қон айланиши ривожланишидаги хусусиятлари. Юрак- ўпка реанимацияси. Постреанимацион касаллик. Ўткир нафас ва юрак қон-томир етишмовчилиги. Сепсис ва унинг ривожланиши, мултиорганлар дисфункцияси синдроми. Кома ва шок ҳолатида комплекс реанимация чора – тадбирларини ўтказиш.

Ўқув модули якунида тингловчи бажара олиши лозим:

1. Критик ҳолат диагностикаси;
2. Шифохонагача босқичда ёки тез тиббий ёрдам шароитларида реанимация ва интенсив терапия дастурини тузиш ва амалга ошириш;
3. Бемор боланинг кейинги даво чоралари ва транспортировка усулини танлаш ва амалга ошириш;
4. Терминал ҳолатларни баҳолай олиши (агония олди, агония даври, клиник ўлим)
5. Нафас ва юрак тўхтаганини;
6. Декортикация ва децеребрацияни;
7. Ўткир юрак етишмовчилиги даражасини;

8. ЎНЕ оғирлик даражасини, обструктив синдром ва ўпка ичи таранглашиш синдромини аниқлай олиши;
9. Ўткир буйрак ва жигар етишмовчилиги сабаблари;
10. Нафас йўли ўтказувчанлигини таъминлай олишни;
11. Коматоз ҳолатларни баҳолай олишни;
12. Шок ҳолатларни баҳолай олишни;
13. Краниоцеребрал гипотермия ўтказишни;
14. Сепсис ривожланиши сабаблари;
15. Полиорган етишмовчилигини;

4.3. Қонунчилик ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар рўйхати

- 1.ЎзР “Таълим тўғрисидаги қонуни”;
- 2.Соғлиқни сақлаш ходимлари малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш тизими фаолиятини ташкил этиш ва бошқаришга қўйиладиган давлат талаблари;
- 3.ЎзР Президентининг 5.05.2017 йилдаги “Ўзбекистон Республикасида тиббий таълим тизимини янада ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2956-сон қарори;
- 4.ЎзР Президентининг 7.12.2018 йилдаги № 5590-сонли “Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармони;
- 5.ЎзР Президентининг 6.05.2019 йилдаги № 4310-сонли “Тиббиёт ва фармацевтика таълими ва илм-фани тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори;
- 6.ЎзР Президентининг “2017-2021-йилларда мамлакатимизни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси” 07.02.2017 йилдаги Фармони;
- 7.ЎзР Президентининг “Профессионал таълим тизимини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 06.09.2019 йилдаги Фармони;
- 8.ЎзР Президентининг “Репродуктив ёшдаги аёллар, ҳомиладорлар ва болаларга кўрсатиладиган тиббий ёрдам сифатини ошириш ва кўламини янада кенгайтириш тўғрисида”ги 09.11.2019 йилдаги Қарори;
- 9.ЎзР Президентининг 7.12.2018 йилдаги № 5590-сонли “ЎзР соғлиқни сақлаш тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармони;
- 10.ЎзР Президентининг 6.05.2019 йилдаги № 4310-сонли “Тиббиёт ва фармацевтика таълими ва илм-фани тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори;
- 11.ЎзР ВМнинг 27.09.2017 йилдаги № 769-сонли “Тиббий кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори;
- 12.ЎзР ВМнинг 13.09.2017 йилдаги №718-сонли “БТСЁ муассасаларида тиббий хизматлар сифатини яхшилашга, ўтказилаётган профилактика тадбирларининг самарадорлиги учун масъулиятни оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ги Қарори;
- 13.ЎзР ССВнинг 25.12.2017 йилдаги №777-сонли “ЎзР ССВ тизимидаги тиббиёт муассасаларида юритиладиган тиббий ҳисоб ҳужжатларни тасдиқлаш ҳақида” буйруғи;
- 14.ЎзР ССВнинг 08.09.2017 йилдаги №517-сонли “Тошкент шаҳар кўп тармоқли марказий ва оилавий поликлиникалар фаолиятини ташкил этиш ҳақида” буйруғи;
- 15.ЎзР ССВнинг 18.09.2017 йилдаги №535-сонли “БТСЁ муассасаларида профилактик чора-тадбирларнинг самарадорлиги учун масъуллигини ошириш чоралари тўғрисида” буйруғи ва бошқа меъёрий ҳужжатлар.

5. ЯКУНИЙ АТТЕСТАЦИЯ

Семинарнинг биринчи ва охириги кунларида дастлабки ва якуний тест синовлари ўтказилади. Якуний тест натижалари ижобий бўлган ҳолда (70% дан кўп тўғри жавоб) соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2012 йил 16 июлдаги 210-сонли “Тиббиёт кадрларининг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизимида сертификат ва маълумотномаларни тайёрлаш, сақлаш ва бериш тартиби тўғрисида”ги буйруғига мувофиқ қатнашчиларга намунадаги сертификат топширилади.